

STORTINGET

Representantforslag 37 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Marie Sneve Martinussen og Geir Jørgensen

Dokument 8:37 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Marie Sneve Martinussen og Geir Jørgensen om en rettferdig og planmessig omstilling til lavutslippssamfunnet

Til Stortinget

Bakgrunn

I oktober 2023 la regjeringens klimautvalg frem en offentlig utredning kalt Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050 (NOU 2023:25). Utredningen tar utgangspunkt i klimalovens målsetting om å redusere klimagassutslippene med 90–95 pst innen 2050, sammenlignet med utslippsnivået i referanseåret 1990.

Utvalget problematiserer særlig hvordan kortsiktige utslippskutt kan stå i veien for å nå målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Dette fordrer, ifølge utvalget, at man må tenke i et lengre tidsperspektiv og på tvers av sektorer. Utvalget legger dessuten stor vekt på at klimapolitikken må ha som utgangspunkt at man er avhengige av knappe ressurser, blant annet mht. kraft, areal og kompetanse. Dermed kan man ikke ha «mer av alt – raskere»; man må ta utgangspunkt i at naturen legger begrensninger for menneskelig aktivitet og forbruk. Klimamålene må derfor ses i sammenheng med nasjonale og internasjonale målsettinger om vern og restaurering av natur.

Forslagsstillerne mener at utvalgets anbefalinger fortjener en grundigere politisk debatt og behandling, heller enn kontante avvisninger i media.

Et sentralt poeng i utredningen, som diskuteres for lite i norsk politikk, er hvordan de langsiktige klimamålene undergraves gjennom noen av de såkalt klimapolitiske valgene som tas i dag:

«I noen tilfeller kan tiltak som gir raske utslippskutt samtidig gjøre det vanskeligere å oppnå større utslippskutt på lengre sikt. Det gjelder særlig hvis tiltaket etablerer infrastruktur av lang varighet eller kanaliserer ressurser til midlertidige løsninger heller enn permanente nullutslippsløsninger. Eksempler kan være investeringer i infrastruktur knyttet til petroleumsvirksomheten, biodrivstoff brukt i forbrenningsmotorer, og kvotekjøp både av bedrifter og staten fremfor utslippskutt i Norge. Det kan også gjelde tiltak som fremmer utslippsfrie teknologier, som for eksempel elbiler, hvis de samtidig bidrar til å opprettholde et høyt forbruk og utslipp gjennom arealbruk.» (NOU 2023:25, Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050, s. 27–28)

Det vil fortsatt være stor uenighet om klimapolitikken, uavhengig av hva dette utvalget peker på av løsninger. Ikke minst med tanke på hvordan man skal nå klimamålene på en rettferdig måte, ikke skyve kostnadene over på vanlige folk – mens de rikeste kan fortsette å forurense som før.

Forslagsstillerne mener at klimapolitikken bør ta høyde for utvalgets poenger om at den kortsiktige klimapolitikken kan undergrave de langsiktige målene, med negative konsekvenser for både klima og natur. Disse problemstillingene fortjener oppmerksomhet og dessuten grundigere politisk behandling. Dagens klimapolitikk kan nemlig se ut til å stå i veien for å nå 2050-målene. Utvalgets anbefaling om å stanse elektrifiseringen med kraft fra land, eller at bruk av biomasse bør beholdes områder der det ikke finnes gode alternative nullutslippsløsninger, er eksempler på dette. Utvalget viser også at det finnes alternativer for å redusere

utslipp fra både oljeindustrien, transportindustrien og alle andre sektorer.

Utvalget peker videre på at styringssystemet i klimapolitikken i dag ikke er rustet for omstilling til et lavutslippssamfunn. Norge har en svakere klimalov, og et svakere styringssystem for klima generelt, enn sammenlignbare land. Utvalget foreslår flere nye virkemidler for å styre klimapolitikken, som både gir bedre oversikt over og mer åpenhet om hvor man er på vei, og en bedre forankring av politikken både på Stortinget og hos velgerne.

Forslagsstillerne mener at flere av utvalgets anbefalinger bør danne grunnlag for en ny enighet om klimapolitikken på Stortinget.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet, og at denne legges frem for Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.
2. Stortinget ber regjeringen om ikke å gi ytterligere tillatelser til leting, utvinning (PUD), eller anlegg og drift (PAD) etter petroleumsloven, inntil en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet er behandlet av Stortinget.
3. Stortinget ber regjeringen avslå nye søknader om elektrifisering av olje- og gassinstallasjoner med kraft fra land.
4. Stortinget ber regjeringen legge frem helhetlige klima- og energiplaner i form av en stortingsmelding hvert år. Meldingen bør inneholde regjeringens politikk for å nå langsiktige og kortsiktige mål, hvordan dette henger sammen med andre politikkområder, og hvordan knappe ressurser skal prioriteres. Den første stortingsmeldingen om dette bes lagt frem våren 2024.
5. Stortinget ber regjeringen utarbeide bindende, helhetlige planer for arealbruk til havs i forbindelse med oppdateringen av forvaltningsplanene for norske havområder som skal legges frem for Stortinget i 2024.
6. Stortinget ber regjeringen utarbeide prinsipper for strengere prioritering av knappe biomasseressurser. Prinsippene må sikre at kortsiktige utslippskutt ikke går på bekostning av globale og langsiktige klimamål, og at ressursene prioriteres der det ikke finnes gode alternative nullutslippsløsninger og der det ikke er ønskelig å slutte med aktiviteten som gir utslipp. Regjeringen bes melde tilbake til Stortinget om dette senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.
7. Stortinget ber regjeringen sikre at forslag til ny nasjonal transportplan tar utgangspunkt i transportetterspørselen og transportsystemet i et lavutslippssamfunn i 2050.
8. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en «klimavask» av relevante lover med sikte på å styrke klimamahensynet. Dette skal ikke skje på bekostning av natur. Regjeringen bes melde tilbake til Stortinget om dette senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.

15. november 2023

Sofie Marhaug

Marie Sneve Martinussen

Geir Jørgensen

